

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Felelős szerkesztő: Soóthy Gyula.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek az egyházmegyei pénztár (Gyulafehérvár vár) címére, reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	—	—	8	Kor
Félévre	—	—	—	—	—	4	"
Negyedévre	—	—	—	—	—	2	"
— Hirdetések díjszabás szerint. —							

Az autonomiáról.

(Tartotta Pál István statusi referens a Szekely-Udvarhelyen tartott (nov. 3.) tanári gyűlésen.)

Uram! T. Kongresszus!

Ezelőtt 9 évvel ugyanilyen minőségben itt ezen a helyen szerencsém lévén szólani, visszatekintve tanáraink egyesületbe történt szervezkedésének előzményeire, örömömnek adtam kifejezést afelől, hogy sikerült teljes autonóm szervezetbe hozni össze, — egyesíteni tanárainkat.

Ma, a tulajdonképpen megalakulásnak ezen a helyen*) arról lesz szó, hogy hogyan lehetne az autonómia sérelme nélkül a magyar katolikus tanárok egyetemes szervezetébe lépni. Hiszem, hogy a kongresszus bölcsesége megtalálja a helyes utat.

A tárgy nekem alkalmat ad általánosságban néhány szót szólani az autonómiáról.

Mi az autonómia?

Kétségtelen, hogy a kérdés nagyon

*) Az egyesület államkormányilag jóváhagyott alapszabályai itt mutattattak be.

tösszágú s az arra adandó felelet nagyjelentőségű. A kérdésre felelendő, nem bocsátkozom a különböző időkben, különböző vonatkozásokban és különböző értelemben vett különböző természetű autonómiáknak ismertetésébe, — fejtegetésébe. Én az általánosságban is a mi autonómiánkat tartom szem előtt és a feltett kérdésre a felelet megadásánál ezt tekintem vezetofonalamnak, a kérdést ezen szempontból tárgyalom.

Általános szempontból az autonómia jog arra, hogy ügyeinket magunk intézhessük. Ennek természetesen méretei — keretei vannak, melyek ugyan a körülményekhez képest fejleszthetők, de természetesen csakis addig, amíg más joggal összeütközésbe nem jönnek és a közre veszedelmessé nem válnak.

Mert az embernek ugyan önmagában véte teljes szabadsághoz van joga, de ezé köteles oly mértékben korlátozni, hogy másoknak épen ilyen jogával összeütközésbe ne jöjjön, mert különben társadalmi élet nem jöhet létre és nem állhat fenn; pedig az ember társas lény.

Az autonómia a szabadság fogalmából származván, annak létjogosultsága van mindaddig, míg a közre nem vesze-

delmes; sőt a közállodalom annál erősebb, a közszabadság annál teljesebb, minél több autonóm tényező fejt ki benne a közre is hasznos munkásságát; a közállodalomnak az ilyen autonóm munkásságot nem elnyomni — elfojtani kell, hanem annak közhasznú tevékenységére lehető szabad tért engedni. Ez a helyes kormányzási elv.

Az autonóm munkásság előnye, hasznossága, célszerűsége a közállodalom és társadalom szempontjából egészen érthető lévén, kívánatos, hogy autonómiák keletkezzenek, létezzenek és virágozzanak.

Az autonómia azonban csak nagykoruaknak való, szellemileg fejletteknek, akik azzal tudnak élni és amikor a saját ügyüket, a közügyet intézik, akkor megtanulják önmagukat is kormányozni. Ebben rejlik az autonómia nagy jelentősége, erkölcsi értéke.

Az autonómia föltételezi a nyilvánosságot, hogy az ügyek intézésében minél többen vegyenek részt; de nem azért, hogy az ügymenetet zavarják, azt feltartóztassák, megakasszák, hanem épen ellenkezőleg, hogy az ügy előmenetelét minél jobb, helyesebb irányban elősegítsék. Minél többeket nyerni meg az ügynek, kel-

TÁRCA.

A gyulafehérvári Német Várközség Története.

Írta: dr. Csérni Béla.

IV.

Csik-tusnádi Kovács Miklós erdélyi püspöknek 1852-ik október 15-én bekövetkezett halála után Dr. Haynald Lajos, ki coadjutor (cum jure successione) volt, 34 éves korában foglalta el a püspöki széket, s rögtön hozzá is látott az iskolák részbeni újjászervezéséhez, másrészt pedig alapította a városban a nőzárdat szerény kis kápolna, kórház és leányiskolával egybekötve.

Ezen idő óta már többször jön érintkezésbe a várközség a püspöki ordinariattal, de az iskolaügy tisztázására nézve minden kellő eredmény nélkül. S dacára, hogy 1852-iki február 26-án futásfalvi Ráduly János akkori székesegyházi kanonok és főesperes a várbeli polgársági

dij lefizetése és polgári eskü tetele után mint valóságos tag lépett a várközségi polgárok sorába, még sem sikerült a kath. elemi iskola javára nevezetesebbel biztosítani, mert Ráduly példáját nem követték a városban lakó többi intelligens urak, mit könnyen tehetek volna, s mi által, ha megtörténik, a kath. iskola részére az egész ügy barátságosabb arculatot nyerhetett volna.

De hiába! a történelmileg is ezerszer bebizonyított igazság, hogy „egy fecske még nem hoz nyarat” bizony ismeretlen lehetett a városban akkori időben lakó intelligens urak előtt.

De nem vehetjük ám rossz neven azt a jó régiéktől, — mert tapasztalhatjuk, hogy az mai napon is sokszor és sok helyen épen úgy van, mint akkor volt.

Igy történt aztán, mikor Dr. Haynald Lajos erdélyi püspök 1854-iki március 29-én kelt átiratában felszólította a várközséget, hogy nyilatkozatot adjon az iránt, hogy kötelezi magát a Zöldfa-vendéglő jövedelmét a kath. iskola elhelyezésére fordítani s bizonyos évenként fizetendő összeget megállapítani, mellyel hajlandó

volna a 3 tanító fizetése javításához járulni; egyttal kéri azon okmány közlését, melynek alapján a Zöldfa vendéglő birtokába jutott a várközség.

A várközség készsége szolgált a vendéglő megvásárlásáról szóló irat másolatával ugyan; de az 1854-iki április 5-én tartott gyűlésen (melyen Ráduly nem volt jelen) hozott határozata alapján védekezett az ellen, hogy köteles volna az ujonnan beállított iskola elhelyezéséről gondoskodni, mert az elemi iskola 2 tanítójának fizeti az 50—50 frtnyi évi szálláspénzt; tekintettel azonban arra, hogy 1849 után maga a község kérte az iskolák újbóli helyreállítását, kész a 3-ik tanítónak is évi 50 frtnyi szálláspénzt megadni.

Hivatkozik különben arra is, hogy a kath. iskolával szemben fenálló kötelezettsége már meg van állapítva és teljesen körülírva az 1827-iki július 7-én kelt 2308. St. 38. számú legfelsőbb döntvény által. Vegre azon tanácsot terjeszti a püspök elé, hogy az iskolaügy előbbre vitele céljából „a n ö v e n d é k e k m e g k ü l ö n

OBERBAUER A. UTÓDA

BUDAPEST, IV. VÁCI-UTCA 17.

„a legjobb hírvének orvondó és legújabb egyházi szerek, ruhák, zaslók stb. gyára.”

Arjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

teni bennök érdeklődést, érdekeltséget, hogy azt minél többen tekintsek a magukénak — közügynek és minél többeket vonni be a köztevékenységbe, egyesíteni abban, egyik feladata az autonómiának.

Ezen közös munkában a különböző társadalmi körök egyesülvén, abban egyenlőkké lévén, a társadalmi különbsétek lehetőleg kiegyenülnek, vagy legalább is szelidülnek, ami szociológiai szempontból is nagyon jelentős: az emberek egyenlősítése a munkában. Ime, hogy találkozik az autonómia eszméje, illetve szelleme a modern társadalmi irányzattal, a demokratikus törekvésekkel!

Ezeket általánosságban az autonómiáról elmondva, kijelentem és illetve ismétlem, hogy az én tekintetem előtt az egyházi autonómia van és ebben különösen a mi erdélyi autonómiánk.

Az egyetemes egyház autonómiájáról nincs miért sokat beszélni, mert Isten megadván neki a jogot ügyeit intézni, ebben emberi intézmény őt jogosan nem akadályozhatja. Itt-ott azonban időfolytán az államhatalommal került olyan viszonyba, aminek következtében az államhatalom befolyt olyan ügyeknek is az intézésére, amiket természetesen csakis maga az egyház illetékes intézni, s amely befolyásnak a nemkatholikussá (ugynevezett felekezeti-külvilág) lett állam részéről való megtartása s gyakorlása is — akár, ha mindjárt a fejedelmi kegyúr nevében is — valóságos jogi képtelenség, ami meg nem tartható. Azok az ügyek, amikre az állam befolyást szokott gyakorolni, leginkább az állások betöltése, az iskolák és az azok fentartására szolgáló alapok.

Az egyetemes egyházban a mi erdélyi egyházunk helyzete sajátosság, nálunk állami törvényeken*) alapuló egyházi auto-

nómia van; ez az autonómia pedig abban áll, hogy mi olyan ügyeket is magunk intézünk, amiket máshelyt állami befolyással intéznék; intézi pedig ezeket az ügyeket a püspök vezetése alatt a papság és a világi hívek képviselte ügynevezett vegyes gyűlésben. Az egyháznak hit- és erkölcsi ügyeibe, mondjuk, hogy lelki belső ügyeibe a világiak egyházalkotmányilag nem szólnak bele, de a külső ügyeknek, — az ügynevezett világi vonatkozású ügyeknek — az intézésébe az autonómia alapjául szolgáló törvény-nél fogva jogosítottak, sőt kötelesek, mert ezt elidegeníthetlen jogukhoz rendíthetetlenül ragaszkodnak. Ennek jogi alapját itt fejtegetni nincs idő, valamint általában nincs idő autonómiánk történeti fejlődését ismertetni, megtevém azt már ezelőtt más helyen különböző alkalmakkor ismételtén.*) Itt csupán csak annyit jegyzek meg az előadottak könnyebb megértéséhez, hogy nálunk tudvalevőleg az egyes egyházközségek is autonómiailag intézik ügyeiket, nem csupán csak státusunk.

Az autonómiában a hívek közvetlen (az egyházközségekben) vagy közvetett (a státusgyűlésen) befolyása az egyházi ügyek intézésére annál fogva jelentős, a mely-nél fogva az egyház ügyeit a saját közügyeknek tekintik. Ez pedig oly fontos, hogy azt nem pótolná az egyházra nézve az állam támogatása sem, még pedig a tiszta katolikus államban sem. A mi (erdélyi) autonómiánk a hívek befolyása az egyházi ügyek intézésére a fentebb ismertetett keretben.

Mi tehát benne vagyunk az autonómiában, annak szervezetében élünk. A mi

autonómiánkra talal, amit általánosságban az autonómiáról mondtam. A közszabadság szellemében úgy dolgozunk minden téren, hogy a különböző tényezők tevékenysége ugyan érvényesülhet, de maga a közös munka eredményében a szervezet egységén belül marad, nem tör a szervezet egysége ellen, hogy azt megromtassa, sőt azt erősíteni, fejleszteni igyekszik.

Autonómikus szervezetünkben ugyan az egységes szellem vezérelvénél fogva központosítunk, de anélkül, hogy az egyes szervek önálló működését magunkba szívni, azokat elsorvasztani akarnók; sőt feladatunk mindent elkövetni arra, hogy az autonómiai szellem mindenüvé elhasson, mindenütt működjek, éljen és éltesen. Senki sem mondhatja, hogy ez nem így van, sőt még azt sem, hogy az talán így nem jól van. Úgy központosítani, hogy az minden külső önállóságot előlön, hogy az alattállónak ne szabadjon saját véleményüket nyilvánítani, meggyőződésüket megmondani, ez a szabadság és tevékenységi kedv elfojtása lenne, elkedvetlenedést, elkeseredettséget szülne, aminek káros következményeiről beszélgetni fölösleges.

Mi igenis akarjuk, hogy az autonómikus érzék minden vonalon terjedjen és fejlődjek. Akarjuk ezt tanárainknál is és főképen akarjuk náluk; annyira akarjuk, hogy ennek hiányát zokon vennők. Azért is számon vesszük és kérdezzük, hogy megvan-e az autonómiai érzék tanárainkban? eléggé fejlett-e? erős-e az? Katholikus érzéssel a sajátjuknak is valják-e a kath. státus intézményeit, intézeteit? esetleges támadásokkal szemben vállalkozónak-e ezek védelmére? készek lennének-e ezekért áldozatot is hozni?

Az autonómia egyik legjelentékenyebb erejének, az autonómikus érzék legerősebb forrásának az intézetekben és illetve

*) L. az Aprobata P. I. t. 1. art. 3. és az 1868. évi XLIII. t. c. 14. §-át.

*) L. a „Közművelődés” 1897. évfolyamát.

bőztetésének külső” hozzassék életbe az iskola-taxa.

A szóba hozott 2308. St. 38. sz. legfelsőbb elhatározás alapján adott főkörmányszéki rendelet pedig az akkori kulturális viszonyoknak megvilágítására igen alkalmas pelda, miért is azt, valamint egy az 1826-iki okt. 27-én kelt ezen ügyre vonatkozó főkörmányszéki iratnak azon részeit ideiktatom, az akkor divatban volt helyesírás megváltoztatásával, hogy a várközség eljárásának jogosultságát megérthessük.

Ezen, a városi tanács hoz intézett rendeletek, melyekből azonkívül az is látható, hogy az akkori időben a város is hozzá járult a kath. iskola fentartásához, a következőket tartalmazták:

„Az odaváló normalis iskolabeli két tanító Kuszsi János és Véber János ezen esztendő szept. 8-áról ide beadott kényörgő levelekben panasznak: 1-ször a szállásokról, hogy t. i. figált szállások nincsen, és hogy szálláspénz titulus alatt csak 48 váltó forintot kapnak a városi kassából. 2-szor a tűzfáról, hogy mindegyiknek csak hat kétokrós szekér vessző adatik esztendőnként. 3-szor fizetések csekélységéről; ugyanazért keményen megparancsolták kegyelmeknek, hogy a két első pontra nézve 1819-ben X-ber 31-en 4551. St. udvari szám alatt kelt és 1403—1820 Gubernális számmal jegyzett kegyelmes udvari Decretum következtül 1821-ben március 26-án és április 16-án 2401. és 3371. számok alatt innen kegyelmek-

hez tett rendelkezések, mind maguk a két tanító számára esztendőnként hathatól fának kiadására nézve pontosabban eleget tenni, mind pedig a tanítók számára az illendő szállásoknak megszerzésére nézve a Várbeli Judicatus és és Communitást meginteni el ne mulasszák, a harmadik pontra nézve pedig, mivel az első tanító 1809-ben február 10-ik 3707. udvari szám alatt kelt 2157. Gubernális számmal jegyzett kegyelmes királyi Decretumnak tartása szerint az oda való káptalan kassából 250 fl. v. c. kap, a második tanító pedig 150 fl. v. c. a normalis iskolák fundusából és 100 fl. v. c. a várbeli Civica kassából, és a harmadik, tudniillik a leányok tanítója az egész 140. con. forintokból álló fizetést a publicus fundusból kapja, és így a Zöldfa című fogadónak jövedelméből, mely 1758-ban a várbeli Communitásnak egy tanítónak tartása kegyesen conferált volt, csak az említett 100 fl. v. c. fordítatnak ezen célra, ugyanazért a várbeli Civium Taxának státusát ide felküldeni rendeljék és arról tudósítsák ezen Guberniumot: hogy nem lehetne-e azon kassából a panaszló tanítók fizetéseket 20. Con. forintokkal jobbitani. In reliquo alfa fata sua majestas benigne propensa manet. E Regio Magni Principatus Transilvaniae Gubernio Claudiopoli. Die 27. 8-bris 1826. I. B. Josika mp. Lad. Csedő cancellarius. Carolus Sonnenstein Secretarius.”

Kétségtelenül tisztán látható ezen főkor-

mányszéki rendeletből, hogy maga a gubernium sem volt tisztában azon kérdéssel, hogy köteles-e a várközség, vagy nem a Zöldfa vendéglő jövedelméből többet fizetni az iskolának, mert kérdő alakban mondja, hogy nem lehetne-e a z o n kassából a fizetést 20 pengő forinttal jobbitani?

De, ha az itteni illető körökben tudtak vagy akartak volna olvasni ama rendelet sorai között is, akkor bizonyára kiolvasták volna onnan: hogy szép szerével, tapintatos eljárással nyerjék meg a várközségnek jó indulatát, hogy az hajlandó legyen többet adni a püspöki iskolának, mert a várközség a Zöldfa-vendéglő jövedelméből, (s nem az egész jövedelmét), s a j á t k ö z s é g i katolikus tanítóját kívánta tartani, s csak is ezen okból kérte és kapta a királyi engedélyt, hogy nevezett vendéglőt saját pénzén megvásárolhassa.

Nem csekély hibát követtek el báró Sztójka Zsigmond püspök korában, mikor a várközséget, mely a püspökhöz fordult, hogy a polgárok számára iskolát állítsanak a várbán, kereken elutasították óhajításával a várközséget, és nem állottak inkább össze, közös erővel iskolát alapítani.

Csak ama merev elutasítás után folyamadott a várközség Mária Terézia királynőhöz a Zöldfa-vendéglő megvásárlási engedélyért, azon célból, hogy az adott körülmények között s a j á t iskoláját, s a j á t tanítóval állítsák be.

(Folyt. köv.)

az azokat vezető tanári karokban kell rejlenie. Egyrészt halából, mert állásukat innen bírják; másrészt az ügy tudatos megértéséből, felfogván, hogy minék állanak a szolgálatában.

Beismerem, hogy annyi mások előtt és fölött az állást én nyertem el és meg gondolom, hogy mit tesz állással, megelhetési móddal bírní főkép a mai erős verseny és nehéz küzdelemben. És emellett még azt is meg gondolom, hogy hol vagyok állásban, hogy mi az az intézmény, mi annak a célja, feladata, amelytől és amelyen állásom van. Ezt meg gondolván átérem, hogy minő odaadással, ragaszkodással kell lennem iránta és hogy minő teljes érzéssel kell az ő ügyét szolgálnom, javára dolgoznom.

Tanáraink legnagyobb részt gyermekkoruk óta autonómiáknak neveltjei, azért nevelve, hogy legyenek annak munkásai és egyuttal áldozatra is kész ügyvédei; ne támadják azt és ne hagyják el, ha nem is képes oly ellátást nyújtani, mint aminőt talán más helyt kapnának. Mert hiszen az autonómiának vagyoni ereje honnan van? miből van? Abból, amit hívei összerakosgatnak; neki ennél többje nincs; és ha ebből nem telik oda, a hová kell, kénytelen híveihez fordulni s a szükségeseket tőlük kérni; hívei meg tartoznak ezt adni, mert az autonómia nem csak a jogok gyakorlásával jár, hanem a kötelességeivel is, lévén kötelességünk önmagunk és a sajátunk fentartásáról gondoskodni. Sőt az autonómiai jogok gyakorlásának alapja éppen azok az áldozatok, amiket a hívek egyházukért és iskolájukért hoztak, úgy, hogy a jögot csakis az gyakorolhatja, aki a terhet hordozza. Ez az autonómiában így van és természetesen így is kell lenni, mert ez igazság. Az, hogy a jogok a viselt terheken és azok arányában alapulnak, fontos jelentőséggel bír a mai szociális kérdésnél is és érvényesülése állami átalakulást vonhat maga után. Az autonómia ezen alapulván, eszméje itt is találkozik a modern társadalmi törekvések okos irányzatával.

Egyszóval az autonómia eszméje a modern kor szellemébe is teljesen beilleszthető s azért annak jövője van; miért is a helyes irányban mozgó autonómikus élet fejlesztendő és nem elfojtandó, mert a közállodalom annál erősebb, minél több életerő lüktet és működik azokban a szervezetben, amikből az egész állami organizmus áll, gondosan örködve, hogy az életfunkciók a közérdekkel ne ellentétes munkát fejtsenek ki, hanem azzal lehetőleg harmonizáljanak.

Szólanom kellene még részlegesen iskoláink autonómiájáról, illetve az azok fölötti autonóm rendelkezésről és arról a küzdelemlről, amelyet ki kellett fejteni az államhatalommal szemben iskoláink autonóm vezetésének elismeréséért, amire nézve állásomnál fogva adattal bőven rendelkezem, de ez máris hosszúra nyúlt előadást az alkalmasságommal igazán túlnyújtáná és azért azt kénytelen vagyok máskorra halasztani.

Záradékol kérem, hogy ha valaki előadásomat egyben-másban célzatosnak találja is, nem szeretném, hogy bármely irányban is az sértő lenne, mert senkit

bántani nem akartam, legkevésbé tanárainkat, akikről nekem van módomban leginkább tudni, ismerni a lelkes odaadást, amellyel státusunk ügyeit minden téren szolgálják, amiért teljes elismerés nekik!

Autonómiánk szellemében tanácskozásra összegyűlt tanárainkat a főtanhatóság nevében üdvözlöm és munkálkodásukra a segítségül hívott Isten áldását kívánom.

Egy furesa jogi vita.

Az „Egyházi Közlöny” legközelebbi számaiban egy valóban furesa jogi vitaközlés folyik. B. V. és H. F. fiatal jogtudósok afölött vitaközlnek, ha vajjon a házassalandók megegyezésének kihallgatása, kivétele (auditio, exceptio consensus conjugum) magában foglalja-e, vagy kizárja a megegyezésre vonatkozó kérdést (interrogatio, requisitio). B. V. hivatkozva jeles jogtudósokra s a jogi közfelfogásra és általános gyakorlatra, azt állítja, hogy a házassalandók megegyezésének kivétele, meghallgatása nem zárja ki, sőt mint egészen természetes járületot magában foglalja a megegyezés után való egyszerű kérdést. H. F. ezt nagy applommbal tagadja, s hivatkozik . . . saját tekintélyére. A dolog valóban nem érdemelne szót, ha csak az elméleti vitaközlés keretében fogogna és maradna. De nem hagyható szó nélkül azért, mert H. F. a saját véleményéből azt a gyakorlati következtetést vonja le, s azt akarná a magyar kath. lelkészekd papossággal elhitetni, hogy mivel a „Ne temere” nevezetes pápai decretum minden házasság érvényességéhez a kérdést („requirant”) és a megegyezés meghallgatását („excipiant contrabentium, consensus”) írja elő, világos, hogy 1908. ápr. 19. óta az 1841. ápr. 30-iki engedmény, vagyis az eddig gyakorlatban levő passiva assistentia a dispensatiot nem nyert vegyes vallású házassalandók összeesketésénél sem valide, sem licite igénybe nem vehető, mivel ez az idézett engedmény szerint csak anynyiban állhatott, hogy az illetékes lelkész, vagy megbízottja az illetékesnek a házasságra vonatkozó megegyezésüket, minden szertartás mellőzésekkel egyszerűen csak kivethette, vagyis meghallgathatta, „declarationem mutui consensus in matrimonium excipiant”, tehát hozzájuk kérdést nem intézhetett.

Nos hát ezen gyakorlati következménye az elméleti vitának már nagyonis komoly és megfontolásra méltó dolog, mert ha ez így volna, akkor a „Ne temere decretum” miatt nemesak a protestánsok agyarkodnának, kiknek nagyon faj, hogy az ő papjaik előtt kötött vegyesházasságok érvénytelenekek vannak nyilvánítva, de beláthatlan zavarokra szolgáltatna okot és alkalmat a legjobb indulatú katolikusok között is. De hát szerencsére ez nincs így. Maga a vita finalja ezt fényesen igazolja. Mindkét vitaközlő fél ugyanis amellett foglalt állást, hogy ma azon vegyes vallású házassalandókat, kik reversalis hiányában dispensatiot nem nyertek, nem lehet sem törvényesen, sem érvényesen összeesketni. B. V. ezt onnan következteti, mert a Lambruschini-féle instructióban foglalt ezen engedményt az 1908. febr. 1-én adott resolutio hatályon kívül helyezte. H. F. pedig ezzel szemben bebizonyította alaposan, hogy a nem dispensált vegyes vallású házassalandóknak passiva assistentiával való megesketése Magyarországon nem a Lambruschini-féle instructióban, hanem érvényes jogszakásban bírja alapját, melyet az 1841. ápr. 30-án kelt „Quas vestro” pápai breve

csak megerősített, s a hivatolt resolutio hatályon kívül helyezvén a Lambruschini-féle instructiót, nem törölte el a régi jogszoakást; ezen az alapon tehát a passiva assistentia még most is megmaradhatna a gyakorlatban. Amde, szerinte, nem lehet, mert megszüntette azt a „Ne temere” decretum IV. pontjának 3. § a, mely a házasságok érvényességét határozottan és kifejezetten a felek megegyezésének kikérdezéséhez s nem csak egyszerű meghallgatásához köti. Már pedig a passiva assistentiánál nem szabad a feleket kérdezni, hanem kinyilvánított megegyezésüket csak meghallgatni. Ennek a felfogásnak és új jogi elméletnek meg nem kevesebb alapossággal a nyakára hágott B. V. hivatkozva a közös jogi felfogásra (Phillips, De Herd, Karoly) s az általános gyakorlatra, amit H. F. sem mer tagadába venni. Mi pedig ezen vita eredményeül azon következtetésre jutunk, hogy a Magyarországon eddig gyakorolt passiva assistentiát sem a „Ne temere” decretum, sem az 1908. febr. 1-én kiadott resolutio nem bántja, az tehát jogi érvényében ma is fennáll s tovább is hátra gyakorolható et valide et licite mindaddig, míg az illetékes törvényhozó azt kifejezetten el nem tiltja.

Apropos! Azt olvasom az „Az Újság”-ban, hogy a passiva assistentiát, melyet némely concialiansabb egyházi férfiak ma is gyakorolnak, felsőbb helyről leintették. Nos hát erről a leintésről nem tudunk semmit, titkos leintések pedig ilyen nagyfontosságú ügyben figyelembe nem vehetők. De a kath. egyház nem is szokott holmi „titkos leintésekkel” dolgozni. A mit akar, azt nyíltan szokta megmondani, mivel a lelkek kormányzása föltétlenül ilyen eljárást követel. Titkolózni csak a páholyokban szoktak. Ne adjunk tehát az esetleges leintésre semmit, hanem várjuk be a nyílt döntést. Addig éljünk eddigi jogunkkal.

O—s.

Waldenburgi herceg Hohenlohe Károly Egon, nagyszebeni belvárosi plébános fogadtatása és beiktatása.

Nagyszében, 1908. november 8.

Sahne Princeps — Christi Servus!

Szolga, habár koronát hord, kit szive füz a világhoz;

Az Úr hive király, bár feje disze tövis!

A „jó hir”-nek e titka sugallt Téged nemes Ifjú: . . .

Válladon im a kereszt, s Krisztus igája aláz. Mint Alajos megvetve a fényt, mit földi dícs áraszt,

Égi babért keresel krisztusi nyomdokokon. Számos erénydús évek után példát hagy a jámbor:

Te pályád küszöbén példa gyanánt közelíts. Jöjj hát munkaterünkre, s az Úr Jézus kegye Véled;

Hü szeretet fogad itt, s boldogan üdvözöl:

Élj!

A nagyszebeni róm. kath. Egyházközség ritka, lélekemelő örömmünnetet ült november 7-én és 8-án. 7-én, szombaton déiben a hitközség fénves küldöttsége várta a vasúti állomásnál Alvinc felől érkező plébánosát. Csakhogy persze a vasut sok tervet dugába dönt. Az a hires alvinci vonat ép másfél órát késett; a publikum várt hűségesen az állomáson, a piacon, a templom előtt. A kiskapusi vonatot összeté-

vesztették a harangozók az alvincével s így már annak megerkezésekor szólta a harangok s várták az új plébánost. Szerencsénk, hogy felélő szerkesztőnk már előbb (gyárváros) lezállott a vonatról, mert különben hercegnek nézték volna. A hideg kemény volt s így a betegségek elkerülése végett az árvaházi növényeket — nagyon okosan — haza vitték. A leánykákna is oda szólott az egyik úr: „jó volna, ha maguk is haza mennének!” „Nem, mi látni akarjuk az új herceg plébános urat” s kitartottak végig. Végre bedöcögött a szégyenletes vonat s a pályaudvaron az egyház főgondnoka német és Kedves István kir. tanácsos, pénzügyigazgató magyar nyelven üdvözölte, mire a herceg plébános magyar és német nyelven rövid köszönetet mondott. S már az első szavak hatása alatt az egyszerű érdeklődés és kíváncsiság meleg rokonszenvé, tisztelettel vegyült szeretetté változott. A fiatal plébános megjelenésében, szavaiban a megilletődést keltő komolyság, a hivatásérzet nemes komolysága, de egyúttal a pásztori szív szerető gyöngyöskéje és kedvessége azonnal lebilincselte a jelenlévőket.

Sokan nem is kétek az első kellemes benyomásoknak hangosan is kifejezést adni.

Negy fehér ló által vont kocsi vitte az új pásztor a templomig, s utján hosszú kocsisor követte. A templom előtt fenyőlombokkal, zászlókkal és címerekkel díszített diadalív alatt állt meg a menet, hogy az új plébános a helybeli papság és főesperes üdvözlését fogadja.

Prokupek Sámuel főesperes következő beszéddel üdvözölte a herceget:

Főméltóságú Herceg Plébános Úr!

Mielőtt először lépne be az Úrnak szt. hajlékába, mely ezentúl drága hitvese leendő; mielőtt először esdné le Istennek áldását hűveire és önmagára: engedje meg, hogy magam és paptársaim nevében egy pár szóval üdvözöljem.

Az árvaságnak borús napjai eltűntek, örömnappal virradt fel az egyházközségre. A főpásztor atyai gondoskodása megajándékozta a hönöhajtott lelkipásztorral az egyházközséget és a kerületet egy fiatal tetterős munkatárssal.

Főméltóságodnak bizonyára lelki szemei előtt lebegnek a Megváltó szavai, melyek a lelkipásztori kötelességnek kvintessenciáját foglalják magukban: „Vos estis lux mundi, vos estis vitae terrae.” Szeme előtt lebeg a papi hivatal magasztos volta, mert a pap közvetítő Isten és hívei között, esatern, melyen át az égi kegyelem harmatja a hívekre árad, világgosság, mely bizton vezet az üdvösség útján, föld sava, kovász, mely átalakítja a lelkeket, gyümölcsözővé teszi még a fásult és kiaszott sziveket is.

Nagy és nehéz kötelességek várják e nagy egyházközségben, ezeket mind egy gondolatban lehet összefoglalni: „restaurare omnia in Christo.”

De hol fiatal buzgalom és lelkesedés, Isten segítségével hívek és lelkipásztor közötti szeretet kapcsa uralkodik, ott biztosan tekinthetünk a jövőbe, új eara fog keletkezni, dicsőbb az elmultaknál.

Bizalommal vonuljon tehát be Isten templomába, buzgón könyörögjön Isten áldásáért, áldja meg örvendő híveit és paptársait.

Mi pedig örömtelt szível hangoztatjuk: „benedictus qui venit in nomine Domini”. Isten hozta!!

És itt a templom, a jövőendő magasztos munkatér küszöbén, a hol a pap életének Kálváriája és Táborhegye, szenvedésének és megdicsőülésének áldozati oltára áll, itt e szent kü-

szöb előtt, túláradt az ifjú plébános szívében az a nagy, erős érzelem, mely a papot hőssé, vértanúvá avatja, felindulástól remegő hangon ajánlta magát paptársainak oltártestvéri szeretetébe.

A papsággal élén az oltár elé lépett az új plébános, s az oltár elé borulva végezte a legfőbb bemaatkozást, áldozatát ajánlva a tabernakulumban trónoló Úr Jézusnak, — szolgálata, tehetőségét, önmagát. E legszebb aktus alatt a chorus vegyes kara Gregorin modorban a loretói litániát énekelte.

Végül — az Oltáriszentséggel — első áldását adta az új pásztor örvendő híveire. A templomból zöld árkaív alatt, koszorúzott oszlopok között — a papság és egyháztanács kíséretében — a plébánialakba tért s azonnal e ket testület bemutatkozó tisztelgését fogadta.

A délután folyamán a herceg-plébános a volt plébánoshelyettessel meglátogatta a helybeli főbb hivatalok képviselőit, a gör. kel. érseket, az evangélikus püspököt, a hadtestparancsnokot és főispánt.

November 8-án, vasárnap d. e. 9 órakor ment végbe az ünnepélyes beiktatás.

Az egyik helybeli német lap így kezdi a beiktatás leírását: „A tegnapi borongós napot verőfényes reggel váltotta fel. Csipős hideg volt, de már 8 óra felé nagy mozgalom indult meg a templom körül. Diszruhás rendőrök állottak sorfalat s nagy tömegben hullámzott a nép. Az ünnepély rendezésénél kifogásoljuk azt, amit hallottunk, hogy t. i. a bizottság a templomba csak belépő jeggyel becsájtotta be az embereket s a férfiaknak előírta a fekete ruhát s a fehér nyakkendőt. Így történt azután, hogy bizony az installáció publikuma nem az igazi hívek benyomását keltette. Vasárnap nem lehet elzárni a templomot a hívek elől.”

Ezúttal a plébánialakból a templomba az asszisztáló papság fényes segédletével, Püspök urunk főméltósága maga vezette be az új plébánost. S a főpásztorunk iránt érzett gyermeki odaadásunk — e bevezetésnél valóban betetőződött. Így vezette be a főpap, Sámuel, a pásztor, Dávidot királyi méltóságába. „Veni Sancte” után ugyanis főpásztorunk a szöszékre lépett, s a templomot betöltő hivatalos képviselőkhöz, idegen vendégekhez s a nephez német és magyar nyelven egyszerű, keresetlen beszédet intézett, melynek minden egyes szavában ott rezgett egyrészt a papja iránti aggodó, jószágos indulata, másrészt a hívei iránt érzett főpásztori szeretete.

— Ne várják, — úgymond — hogy az új plébános reprezentáljon, bankettekre járjon, szóval, hogy idejét a társadalmi szereplés zürzavaros mezején töltse el. Lelkeket fog keresni mindenütt s ebben a nehéz munkájában segítse őt a szebeniek.

Beiktatás után ünnepélyes szent misét celebrált a főpásztor, melynek végeztével újra a szöszékre lépett s meleg hangon köszönetet mondott a megjelent idegeneknek rokonszenvező érdeklődésükért, a volt adminisztrátornak Lázár Belának és Dobordán Károly kisegítő káplánnak az iredés idején kifejtett buzgó lelkipásztori tevékenységükért, az egyházközség világi képviselőinek a fogadtatás és beiktatás körül való sok fáradozásukért.

És hogy ünnepünk egészen a vértanú katolikus egyház ünnepe legyen, mely egyház gyermekeinek szemében az öröm könnye mellett mindig ott ragyog a tiszta és tisztító fájdalom gyöngye, fordultak elő annak sorában szomorú incidensek.

Az első volt az, hogy az új plébános az utazás fáradozásai, a fogadtatás és látogatások izgalmai következtében kissé megbetegedett.

Ennek a sajnálatos körülménynek csak ő érezte a tövisét. Az első vasárnap se volt képes a szentmise áldozatot új híveit, lelki gyermekeiket bemutatni. S ez nagy dolog egy Jézus Szíve szerinti papnál. Lelki fájdalom bizonyára nagyobb volt e miatt, mint testi szenvedése. Emiatt kénytelen volt a szöszéken való bemutatkozását is a következő vasárnapra halasztani.

A másik fájdalmas eset pedig egy VIII. gimnázista Terezárvaházi növendék halála. Ez a gyászos eset az ifjúságot annyira szerető főpásztorunk szívet szomorította meg.

Mindez azonban a nemcsak külsőképen, hanem szível-lelékkel ünnepelő hívek sorában az ünnepélyes hangulatot nem hogy csökkentette volna, hanem még inkább fokozta. Annál buzgóbban imádkoztunk; hálát adva Istennek, hogy egyházmegyénk kormányzását a hívei szenvedései iránt oly fogékony, oly áldott jószágú főpásztorra ruházta; és az erősség és szentség kegyelmét kértük az új nagyszzebeni plébánosnak.

Ünnepély a ferenczrendiek zárójában vasárnap 1/25 órakor kezdődött. Már jóval 4 óra előtt tele volt az intézet díszterme közönséggel; az intézet igazgatója s a nővérek ideges örömmel kalauzolták az érkezőket a hosszú, tiszta, kivilágított folyosókon keresztül a díszterembe. Pont 1/25 órakor megérkezett a püspök nővérenek, herceg Hohenlohe Klodvigné s az új szebeni plébános társaságában. Az ünnepély egy ügyes üdvözlő beszéddel kezdődött. Itt közöljük:

Nagyméltóságú Gróf Püspök Úr!

Kegyelmes Atyánk!*)

Gyermeiki szívünk őszinte örömeivel, igaz szeretetével köszöntjük Excellenciádat itt, szerény otthonunk csendes falai között.

Ünnepelni gyűltünk össze, ünnepelni Krisztus helytartóját, a jószágos Szentatyát, kinek Isten megadta a választottak kiváltságos kegyet, hogy felszádon át áldozhasson az Úrnak. Összegyűltünk, hogy hálát rebejjen gyermeki ajkunk a kereszténység közös atyjának örömnepén, hogy törhetlen hűséget, változhatlan ragaszkodást fogadjon szívünk az egyház és annak Feje iránt. Megkéttszerzi örömlünk, hatványozza boldogságunkat Excellenciád kegyes jelenléte, hiszen dicső példája, apostoli tanítása gyújtotta szívünkben a Szentszék iránti szeretetet, odaadást, hűséget, amely nagyobb, erősebb ma, mint volt valaha. Jól esik szívünknek, hogy a mi jó Püspök Atyánk jelenlétében tehetünk tanúságot arról: hogy hű gyermekei akarunk lenni egyházunknak, hogy eltűnik végéig odaadó ragaszkodással, hűséges engedelmesseggel követni akarjuk a Szent Atya szavát, követni tanácsait, parancsolatát s föltétlenül teljesíteni mindazt, amit tőlünk saját üdvünk és boldogságunk érdekében megkíván. Jól tudjuk, hogy nála vannak az örök élet kulcsai és csakis Egyházunk hitégségében, csakis az ő vezetésre, támogatásra és oltalma által érhetjük el örök üdvösségünket. Mondjon bármit a világ, állítson bár ellenkezőt a büszke ész, hűséges szível ígérjük és fogadjuk, hogy mindenkor alávetjük értelmünket, vágyainkat és akaratainkat Krisztus helytartójának, mert csak általa juthatunk el halhatatlan lelkünk végecéljához, isteni Üdvözlőnköz.

De engedje meg Kegyelmes Atyánk, hogy ezen ünnepélyes alkalommal Nagyszzeben új plébánost is üdvözölhessük. Mi Isten különös kegyét és Püspök Atyánk kitüntető jószágát látjuk

*) Elmondotta Szabó Ilona tanítónőképző int. növendék.

abban, hogy épen Ő adták nekünk lelkevérül, hogy az Ő imádságos lelke Isten bőséges áldását esdje városunkra, hogy az Ő lelkipásztori ifjú lelkesedése megújítson itt mindent Krisztusban, hogy az Ő példatadó munkás élete mindnyájunkat követésére buzdítson. Sejtjük, hogy nehéz, sok akadállyal és nagy felelősséggel járó, de egyúttal eszményien szép, nemes és áldással teli a hivatás, mely előtte áll. Az egyházközség föltétlen bizalmát, szeretetét, ragaszkodását hozta ma neki ajándékkul; mi ezen egyházközség legkisebb gyermekei szintén meg akarjuk örveztetni szerény ajándékunkkal, mikor őszinte szívből, igaz szeretettel ígerjük, hogy naponta imádkozni fogunk érte, hogy fűnséges hivatását mindenkor önönmagának és mindnyájunknak lelki üdvösségére tölthesse be. A jó Isten a Szent Atyát, Püspök atyánkat s új plebanosunkat sokáig éltesse!

Majd ének és szavaltat váltották fel egymást, de a közönség izgatottan várta az előképek bemutatását. Úres szétrnyit a függöny s előttünk állott az úres kereszt s jobbról s balról egy angyal töviskoronával s a szegekkel — majd az Egyházat karolja át Krisztus s mellette szt. Mihály, amint dardáját a sarkány oldalába meríti. Változik a kép: Péter apostol térdel Krisztus előtt s átveszi tőle a menyország kulcsait; s majd a Patrona Hungariae jelent meg angyalsereggel környezve s lábainál a magyar korona. Persze a magyar halgatóság ezt legjobban megtapsolta. Minden előképet prólog előzött meg, melyet tekintettel a halgatóság $\frac{2}{10}$ részére, német nyelven adtak elő.

A befejező kép a hódolatot képviselte: a pápa képe köré csoportosultak a kedves leánykák s ott adták elő befejezésül ének- és zenekarral a pápai himnuszt.

Lehetne-e ünnepélyt szebben és élvezetesebben befejezni mással, mint a „püspök bácsi“ beszédevel. Fel is ment a színpadra s ott köszönte meg a szép ünnepélyt a jó nővéreknek. Legszebb dicséretet mondta a főpásztor akkor, mikor kijelentette, hogy tapasztalásból tudja, hogy az intézetben az ünnepélyk minden pontja kifogástalan szokott lenni s ime nem csalatkozott. Hétfőn, nov. 16-án Romában lesz s mint az egyetlen magyar püspök segédkezni fog a pápa aranymiséjén. El fogja vinni a szebeni híveknek s a zardanak hódolatát a szt. Atyának és szeretné azt az örvedetes hirt is megvinni, hogy nov. 16-án Szebenben is sokan ajánlják fel a szt. áldozásukat a pápáért. Az ünnepély a püspök életével ért véget.

Az ünnepély közben persze a főpásztor tekintetével, intésével fölkereste az ismerősöket; távol a tömegben két fiúcskát fedezett föl, azonnal odaintette és cukorkákkal bocsájtotta el őket.

Este 6 órakor a főpásztor már a templomban tartotta a litániát s ime, este sokkal több — mondhatjuk zsúfolásig — voltak a templomban; kár volt reggel is az installáció alkalmával csak belépő jeggyel bocsájtani be az embereket.

Litánia után a szószékre lépett a püspök s prédikált november hó jelentőségéről, mely a szenvedő lelkeknek van szentelve, magyar és német nyelven. Utána a gyónók seregét hallgatta ki. Hétfőn reggel $\frac{1}{47}$ órakor misézett, prédikált a diákoknak. Mise alatt áldoztak a diákokon kívül a leány kongregánisták, nők és férfiak. $\frac{1}{2}$ S kor kíséretével Kiskapus felé székelyhelyre utazott.

A főpásztor asztalán három nagy gonddal és fáradsággal rajzolt díszes programm feküdt — az egyik a gondos s aggódó, fáradozó s egész a betegségig az installációs előkészületeken munkálkodó édes mamának szölet.

Budapesti levél.

Kedves Szerkesztő Úr!

Bizonyára értesült már arról ott messze Erdélyországban, hogy itt nálunk milyen hatalmas, milyen öles átmérőjű kalapokat viselnek hölgyeink. Olyan nagyokat, hogy nem férnek be velük a villanyosba s hogy a terézvárosi búcsun fennakadt miattuk a közlekedés, hogy az Andrassy utat valószínűleg kibővítik miattuk, hogy az új-ágok gúnyverseket írnak a mai kalapokról.

Továbbá értesült már arról is, hogy e nagy kalapokat nádszál kisasszonyok viselik, mert most ez a divat. Vékonyág, soványág, hosszúság, ezek a jelszavak. Hogy milyen vékonynak kell most lenni nálunk, hogy milyen szűk ruhák dívatosak, ennek bemutatására hivatkozom egy esetre, melyről úton útfelén pletykálnak. Ugyanis egy holdog férj mikor kereste az esernyője tokját (mert nálunk a férjek keresik az esernyő tokot!) a szobalánytól azt a választ kapta: „A nagysága elment vizitbe és magára huzta!”

Gondolhatja kedves Szerkesztő Úr, milyen kínos hatást tesz a szemlélore egy ilyen törekény alakon ez a hatalmas alkotmány, melyet divatos kalapnak neveznek.

Nem tudtam megérteni, hogy hogyan egyezik meg olyan magasan elhelyezett súlypont a fizika törvényeivel. Szaktudósoktól azt a felvilágosítást nyertük, hogy erről is gondoskodva van, mert egyensúlyozóul akkora muffokat viselnek, mint egy levegyűjtő postaszekrény.

E válasz megnyugtatót, de azért esztetikai érzelmeimet föltételes nyugdíjba vonulásra szólítottam fel.

Azt hiszem ott messze Gyulafekérvárt még nem csufították el alakjukat az ottani kedves és bájos hölgyek.

Vagyok tisztelője a kedves Szerkesztő Úrnak

K. L.

még nem házas
s ha ilyen marad a divat,
nem is lesz házas.

H I R E K.

Emlékezzünk!

Szegény Schneider József! Ki hitte volna, hogy oly hamar, oly hirtelen itt hagysz végleg, örökre minket. Árva fia voltál. Két évvel ezelőtt halt meg atyád, egy éve, hogy itt hagyott jó anyád és te utánuk siettél. Hogy dolgoztál, mennyi reménnyel, mennyi vágyval gondoltál az érettségre, amit nem értél meg! A nagyszzebeni Terézárvaah jólelkű, kedves és buzgó duktora voltál, a kicsik előjárója, vezetője és tanítója. Hányszor leptelek meg a késő esti órákban is, amint fáradtál, izadtál a kicsikkel, velük tanultad a földrajzot és a latint, buzdítottad, intetted, vezetted őket, hogy az olesó leckepezből valamit juttassál egyetlen nővérednek, akinek te voltál istápolója, védője, egyetlen mindene! Ki hitte volna, hogy midőn három héttel ezelőtt bevonultál a hazi kórházba, hogy a gyomorgyengeség és az étvágytalanság — a gyilkos tifusz bacillusait tenyésztek benned? Mennyi reményt, mennyi munkásságot temetünk benned, kedves halott! Éppen püspök atyánk előtt végezte a szent gyónást a te kis hadseregéd, midőn hozta a gyászos hirt a telefon, hogy a duktor halott. Mint lábadtak könybe a kis emberek oreái, mint szütoztak rémülten a nagy folyosókon, hogy Schneider József halott! Még délelőtt édes reménységgel, végtelen nagy bizodalommal vetted magadhoz az Úr testét, délután már elszállt a gyenge testből a lé-

lek, amely oly nemesen dobogott! Isten veled, kedves halott! Siri álmaid legyen könnyű! Könyvekkel öntözzük a fagyos sirvermet, amellyel fölcserelelt az árvák otthonát. Isten veled!

Dr. V. E.

— **Személyi hírek.** Csiky Miklós karcfalvi káplán Nagykászonba káplánnak, Kovács Lajos alszerpap, hitoktató Karcfalvára hitoktatónak küldetett.

Tózsér László Nagysinkról Kerelőszentpálra, Fonyó Pál Szentágotáról Varságtisztásra, Nagy István Varságtisztásról Szentágotára lelkészeknek helyeztetek át.

Jellmann Gyula alszerpap mint kiegészítő káplán és hitoktató Kolozsvárra tétetett.

— **Főpásztorunk** ma esütörtörtökön a status közgyűlésen előköl s az esti gyorsvonattal P. Polykarp atya kíséretében szárazföldi úton Rómába indul. Aa vasárnap, 15-én érkeznek meg. Nov. 16-án résztvesz szentatyánk aranymiséjén. Aggódó jó kívánataink és buzgó imádságunk kísérik utjában.

— **Statusunk** évi rendes közgyűlését ma nov. 12-én tartja Kolozsvárt, melyre városunkból többen elutaztak.

— **Beiktatás.** Az ujonnan kinevezett Fejér Manó sepsiszentgyörgyi esperes-plebános, címzetes kanonok beiktatása nov. 10-én volt a székesegyházban. A beiktatást Fabian Sándor nagyprepost végezte s a szt. misét az új tb. kanonok tartotta reggel 7-kor. Püspök urunk az új tb. kanonok tiszteletére fenyes ebédet adott.

— **Papi konferencia** volt nov. hó 5-diken a papnövelde kápolnájában. A főpásztor maga köré gyűjtötte papjait, mielőtt Rómába utazna, bocsánatot kért mindenkitől, ha talán valamelyiket akaratlanul is megbántotta volna. A rózsafüzért elhunyt paptestvéreikért mondották el s az elmékedés is a szenvedő lelkekről szólt. Utána a szt. gyónásokat P. Polykarp és P. Szélyes atyáknál végezték. Ajánlya lett ő Szent-seg körlevele ad Clerum, melyet magyar fordításban e lap hasábjain hozni fogunk.

— **Tanári kongresszus** volt Székelyudvarhelyt nov. 2. és 3. napjain. Az erdélyi status 7 gimnáziumából jöttek össze. A gyűlésen Pal Antal igazgató elnökölt, a status képviselőjében Pal István referens vett részt, kinek tartalmas beszédét lapunk első helyén közöljük. Előadást tartottak: Rass Károly a tankönyvek tyflusi nehézségeiről, Tertánszky József a tanárok egy-séges megtartásáról, Lukhaub Gyula arról értekezett, hogy a természet és természetlan örökösli bányák az ifjuszág lelkivilágára. Fröhlich Ottó azt fejtegette, mit tehet a történelem a socialistikus újságcikkek ellen. Előadások után élénk vita befejeztevel elhatározták, hogy az egyesületüket fenntartják, de tagjaik az országos egyesületet támogatják.

— **XV. sz. püspöki körlevel** a napokban küldetett szet. Közli a szent atya latin constitucióját. A hetfajdalmú ünnep duplex 2. cl. rangra emeltetett. Több dubiomot sorol fel, melyekkel Romát felkeressék eljegyzés és házassági ügyekben. Közli a júl. 7—11-ig Csik-somlyón tartott lelkigyakorlatban részt vett papok névsorát. A többi köztöit tárgyat, hogy annál feltünőbb legyen, külön-külön közöljük. A Károly napi gratulációkat püspökünk a körlevelben köszöni meg azzal a kérésse, hogy továbbra is emlékezzenek meg róla az imákban.

— **A Kath. Legényegyesület** vasárnap este egy kellemes vigjátékot adott elő (Fregoli, irta W. O.) rendkívül nagy és előköl közönség jelenlétében. A szép és összhangzó játék mindenkit gyönyörködtetett. Részen ismerős szereplők léptek a színpadra, de voltak ismeretlenek is,

akiknek a játékan mégsem lehetett észrevenni a kezdet nehezségeit. A nők közül dicsérettel kell megemlítenünk Bigner Idát, Deutsch Jolánt, Szini Jolánt és Gal Annuskát. A férfi-szereplők közül bívtak Szotyori József, Szilágyi József, Manninger Viktor. Mindenük nagy buzgósággal és hozzáértéssel igyekezett megfelelni feladatának. Amikor látjuk iparosainkban ezt a jutalomra nem számító törekvést, munkakedvet és látjuk, hogy őket mekkora sikerrel lehet egyesületekbe toborozni, s az igazi keresztény életnek megmenteni, megerősödni hitünk a katolicizmus öserejében. Az előadás mutatja, hogy az egyesület ifjú tagjaiba tud lelket önteni, tud munkaszeretetre, kitartásra és összetartásra is nevelni. Ezekre a katolikus társadalomnak, főképp manapság igen-igen szüksége van.

— **A központi oltáregylet** rendes havi szentségimádását és gyűlést nov. 15-en fogja megtartani. A vezetőség okulva a multon, elhatározta, hogy olyan vasárnapon, melyen valami mulatság van, akár este kezdődőleg is, nem tart szentségimádást.

— **Fényes ünnep**eg folyt le múlt hó 11-én vagyis Magyarok Nagyszombatján a székegyháznak egy kis filialis hitközségében: Iszoban. Ugyanis a helybeli Keresztes Sándor kantortanító és neje megajándékozta a hitközséget a regén óhajtott Boldogságos Szűz Maria Szent-szive és Szent Antal szobrokkal, melynek felszentelésére meghívta Pap Tamás székegyházközségi lelkész. Pont 12 órakor ünnepes szent misét mutatott be a fölséges jó Istennek, a filialis hitközség lelképásztora Korbuly Ignác, szent mise után a hívekkel együtt végezte a Magyarok Nagyszombatához szóló imádságot. Ének végzése után, szentségi áldás után lépett Pap Tamás a szószékre; páraltan szavakkal megható lélekemelő prédikációt mondott, prédikáció után a szobrok felszentelését és a híveknek való átadását végezte.

— **A „Nagynyedi daloskör”** 1908. év november hó 14-én, szombaton Nagynyeden, a Bethlen-főiskola dísztermében hangversenyt rendez. Kezdeté este 6 órakor. Belepő-díj 2 korona.

— **Szent Imre ünnepélyek.** A marosvásárhelyi róm. kath. főgimnázium ifjúsága Szent Imre herceg tiszteletére 1908. november hó 5-én d. u. 5 órakor az intézet tornacsarnokában fényes ünnepet rendezett.

A brassói róm. kath. főgimnázium tanuló ifjúsága védőszentjének, Szent Imre kir. hercegnek tiszteletére az intézet tornacsarnokában 1908. november hó 8-án vasárnap d. e. 10 órakor jól sikerült ünnepélyt rendezett.

— **Kedves és meleg ünneplesben** részvett a Sepsiszigyörgy értelmisége folyó hó 5-én a „jó Moni bácsit” — abból az alkalomból, hogy a székeskáptalan c. kanonokja lett. A Tankó vendéglő nagyterme szűfőlásig telt a társasvacsorára érkező vendégekkel. Jól esett látni, mint gyülekezik össze a város színe-jára vallás-külömbőség nélkül. S még jobban esett az az általános, tiszteltől és szeretettől sugallt elismerés, mely a felköszöntők özönében az ünnepelt felé áradt. Moni bácsi könnyes szemekkel s a szerény ember indignációjával hallgatta végig. Majd szólásra emelkedett s Fel-séges királyunk és Főpásztorunk személyeit állította elének, mint a szakadatlan munka és kötelességteljesítés embereit. „Ha ők kitüntettek engemet — mondotta — cselekedtek azt azért, hogy munkára, kötelességteljesítésre sarkaljanak.” De a felköszöntő szónokok mást is hangsúlyoztak. Hogy ebben a kitüntetésben a zajtalan, csendes, de okos és intenzív lelképásztor van megjutalmazva. Igenis, ezt bizonyítja hit-

életünk s az ünneplők nagyserege, kiknek száma majdnem megüti a százat. Ezt bizonyítja mindnyajunknak gyöngéd szeretete, kik nem esperes, vagy plébános úrnak, hanem Moni bácsinak nevezzük a mi jó lelképásztorunkat. S bár haragudni fog érte, ezen a helyen is újlag kifejezzük örömlőnk, hogy a királyi és főpásztori kegy sugára rápillantott erre az érdemekben és munkában megöszült főre, a melynek még sok-sok meleg napsugár és hosszas életet kívánunk.

— **Pályázat** a zalatnai plébániára. A Csiky János főesperes váratlan halálával megüresedett Zalata. Az egyházmegyei papok kérvényüket illetve kellően beléjegyezett és a Pénzügyminiszterhez címzett folyamodványukat rövid életrajzuk kíséretében a püspöki aulába nyujtsák be november hó 20-ig.

— **A József főherceg védnöksége** alatt álló Szanatorium egyet helyi fiókköre e hó 4-én délután 5 órakor a városi tanácsház nagytermében választmányi ülést tartott Novák Ferencné elnöklété alatt. A választmányi ülésnek egy tárgya volt, a gyűjtés eredményének megállapítása. A gyűjtő táskák felbontása után a pénz összeolvasztván, megállapították, hogy a hölgyek összesen 250 korona 42 fillert gyűjtöttek. P a p p Györgyné: 10 korona 88 fillert; F r ö l i c h Jolán és Lujzika: 82 korona 04 fillert; R o s k a Rózsika: 56 korona 39 fillert; L á s z l ó Ilonka: 45 korona 79 fillert; O e l b e r g Margitka: 33 korona 16 fillert; G ü t t n e r Elza és K o r b u l y Laura: 22 korona 16 fillert. A választmány a gyűjtőknek ezután is hálás köszönetet mond szíves fáradságukért.

— **Szedelgés a jótékonyág nevében.** Az országot keresztül-kasul járják a József Kir. Herceg Szanatorium nevében egy kis kék 60 filleres füzet, mely „Védekezés a tüdővész ellen” címet viseli. A füzetet Rákoscabán nyomtatták. Semmi oka sincs a jelzett címet viselni, mert a füzetekben a védekezésről egy árva szó sincs. De még kevesebb oka van bárkinek az egyesület nevében azt terjesztelni, mert ezzel az egyesület senkit meg nem bízott. Neveléssel illetéktelenül visszaélnék. Kérünk mindenkit, hogy a füzet terjesztőit adják át a hatóságoknak.

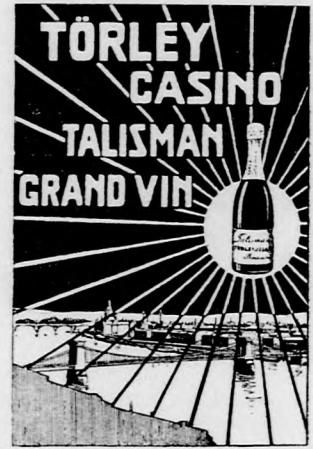
— **Kiss szerencsése nagy!** Miért legnépszerűbb e 3 szó az egész országban? Vegyen egy sorsjegyet a Kiss bankházban, akkor meg fogja tudni! A Kiss bankház nagy előnyöket nyújt a közönségnek, eddig annyi milliót fizetett ki készpénzben t. vevőinek, hogy ma házáknak legnépszerűbb osztálysorsjegy föelarisító helye. Huzás március 19-én. Ajánlatos t. olvasóinknak, hogy tegyenek szerencsekísérletet és vegyenek a teljesen megbízható és előzékeny Kiss Károly és Társa bankházában, IV. Kossuth Lajos utca 13. sorsjegyet, mert Kiss szerencsése nagy!

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* **Új erdélyi naptár.** Ujdonszerű, kényelmes alakjánál fogva is figyelmet érdemel e kis naptár. Csupa praktikum. A 224 oldalas füzet majd felerésze ismeretterjesztő adatokat, statisztikát, érdekes apróságokat tartalmaz. Szellemi részében legifj. Szász Károly, Somló Sándor, Haán Béla dr. kedves versikéi; egy rendkívül meleg hangú megemlékezés Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspökről; ugyancsak a rokonszenves ref. püspökről: Kenessey Béláról „egy protestáns asszony” tollából; igen ügyes elrendezésben néhány ismeretterjesztő közle-

mény és tudományos értekezés, jórészt erdélyi vonatkozással. A kis naptárt Kupcsai né és Makoldiné szerkesztik; ez a II. évfolyama. Kiadója Zeichner Henrik Brassó, Lencsér 11.

* **A Petőfi Társaság ajándéka a közönségnek.** A Petőfi Társaság kiadásában igen értekes és eredetere felette érdekes díszmű jelenik meg november hó folyamán a könyvpiacra. Ez a díszmű Petőfi összes művei. A hatalmas könyv, mely a nyomda és könyvkötői technika egyik kiváló produktuma, ugyanabban az alakban és ugyanolyan ünnepélyesben jelenik meg, mint az 1847-es nagy Petőfi kiadás, a melyet a költő önmaga rendezett sajtó alá s a melyből a mai nemzedékre csak néhány feltehető peldány maradt. A Petőfi Társaság elhatározta, hogy a Petőfi kultusz fejlesztése érdekében, de egyszersmind halaja jelölül mindazoknak, a kik a most kibocsájtott egy koronás Petőfi sorsjegyeknek terjesztésében segítségére lesznek és legalább is 40 darab sorsjegyet vesznek, vagy ismerőseik körében elhelyeznek ajándékképpen, emlékül megküldi Petőfi összes műveinek ezt az értekes díszkötetet, a mely a könyvpiacra 20 korona holtárban kerül forgalomba.

CSARNOK.

Az egyházmegyei zsinatról.

(Folytatás.)

Végül helyesen sürgeti Forster úr az ő széles látkörrel és bő tapasztalataiból kifolyólag, hogy legyen ezen bíróságnál is egy állandó ügyész, aki a vádló szerepét viszi; legyen ott egy állandó *defensor accusatorum*, aki a védelmet teljesíti és az eljárás törvényességét a jogrend szempontjából ellenőrzi; ezenfelül pedig legyen minden esperes-kerületben egy-egy *kerületi ügyész* vagy ügyész helyettes, akinek eskü alatt kötelességévé tétetik „a tiszta valóságot” kipuhatolni és bíróilag is kideríteni. — Ez „legfőbb érdeke elsősorban magának a panaszolttnak; de érdeke egyszersmind az egyházi igazságszolgáltatásnak, úgyszintén a papság egyetemének és az egyháziak közös reputációjának is!”

Mennyi prudentia, mennyi éleslátás, mennyi praktikum, mennyi igazságosság és mennyi jogi szakismeret van ezen néhány sorban összefoglalva?

Eddig a bíróság egyik tagja volt a vádló, vagy legalább ez adott út a s í t á s t a v á d a s k o d á s r a. Itt a zsinat választja meg úgy a vádat képviselő ügyészt, mint a

védelmet teljesítő és az eljárás törvényességét ellenőrző defensor is! . . . Mindkettő független a bíróságtól, mindkettő szigorúan a kánonok alapján áll, még a gyanú sán foghatja rájuk, hogy akár felsőbb utasítást követnek lett esküjük ellenére, akár pedig, hogy ártatlanul készek elítéltetni pap-társukat. Aztán mily előny és szerencse, ha van a panaszlottnak mindjárt kihez bizalommal fordulnia, s védelmet olyannál keresni és találni, aki tudja is a perrendtartást, ismeri is a védelem módozatait, ellen is őrizheti az egész vonalon az eljárás szabályosságát?!

Sőt a Bíróság sem mondhatja az ilyenek, miért avatkozik a dologba, miért ellenőrző az alakiságok betartását; — amit eddig némely szentszék még panasz tárgyává is tett, pl. Dr. K.-nál.

Vizsont a Bíróságnak is, a központi ügyésznek is megnyugtató és támaszul szolgál, ha a közvetlen környezetben is van kerületi ügyész, aki túltéve magát minden pajtáskodáson, esküvel van arra kötelezve, hogy „a tiszta valóságot” kiderítse és a lehetőségig az igazságszolgáltatást elősegítse! Ezzel az egész magyar egyházban vezérszerepet nyer az erdélyi egyház meg ye s van okunk hinni, hogy azonnal átvészik ezt Kalocsán is, más szentszékeknél is, ha itt zsinatilag meg lesznek ezek állapítva a tridenti zsinat szellemében s az 1880. évi római instrukciók szemeltartása mellett! (V. ö. 114. l.)

Akkor nyugodtabban várjuk majd X. Pius pápának kánonjogi kodifikálását is, amire szintén elmondhatjuk: debueset pridem! A sok ellentmondó canonokból valóban legelső ideje a Corpus juris számára megállapítani, mi van hát maig érvényben s mit köteles egész vonalon még a Hátóság és a Bíróság is a semmiségi panasz veszélye miatt mindenkor és mindenütt respektálni? Manapság mindenre találnak kadicenciát, vagy jogi kanont, s egyiket azzal ütök agyon, aminek hangoztatásával a másikat fölmentették. — Sokszor úgy tesznek, mint az egyszéri káplánnal, mikor őt híveit plébánosuknak kérték. B. községben t. i. meghalt a plébános, s rövid idő múlva bementek a hívek kérné az érseket, nevezze ki szeretett káplánjukat plébánosnak. Mivel egyik nagytekintélyű főpap is protegálta, azt mondták: „a nép szava Isten szava”, hát csakhamar ki is neveztek. Következésként M. község plébánosa elhunván, a nép vezérei száz kocsival szintén bementek kérné az érseket, nevezze oda plébánosnak, akit ők annyira szeretnek. Az öreg érsek történetesen kinéz az ablakon, s kérdezi oldalkanonokját, miféle sok nép és sok kocsi ez?! Az oldalkanonoknak más jelöltje lévén ezen plébániára, azt felelte: „M. község káplánja felbujtogatja az érsek ellen híveit, hát bejöttek, hogy ők jelöljék meg az érseknek, kit nevezzen ki plébánosnak, amit tűrni nem lehet!” Az érsek szigorúan is fogadta ezen küldöttségét, hogyan mernek beavatkozni az ő jogába, s nemcsak más lett plébános, hanem ezen felül még egy fokkal gyengébb helyre is áthelyezték büntetésből a notatus és vakmerő lázító, hogyan mert izgatni az érsek ellen!?

Igy vagyunk ma a kánonokkal is! Nemcsak „az értelmezés szétfolyó”, hanem sokszor a szöveg is ellentmondó és ma sok helyen éppen azt citálják fejünkre, amivel má-

sokat fölmentettek. Ha pedig miüdezzük akár a tridenti szt. zsinat végzéseit, akár az egyes kánonokat, akkor azt felelik, ezek már elavultak, vagy legalább másképen értendők.

Hát azért legelső ideje az új kodifikációnak és X. Pius pápának hálás köszönetet mondhatna a papság és a zsinat, hogy valahára ezt is elrendelte az egyház előnyére és a mutakozó visszasságok megszüntetésére.

A „püspöki zsinat” tudós írója 163 lapon azt mondja: „Tessék ellenkriticát írni, vagy a fölvetett tárgyakat szelhető tenni innen is, onnan is. A vita során lecsűrődik valamiféle szubsztatuma annak, hogyan határozzon legjobban a megyei zsinat, ha ez annak idején meg lesz. Úgy tudjuk, hogy csakugyan meg lesz.

Ezért szelöltettük egyik-másik kérdést a főntebiekben, azt óhajtván, ne csak „a zsinat tanítson meg minket arra, hogy egymás jó törekvéseit szeressük és hogy összefogjunk mások jó törekvéseinek támogatására!”

En teljes lélekkel támogatom megelőzőleg is mindazt, mit a tudós szerző epochalis jelentőségű szép művében annyi elmelel, annyi tudással és annyi lelkesedéssel összehordott, s igen örvendenék, ha mások meg szerény hozzájárulását és a per associationem idearum általam elmondottakat hasonló jó akarattal fogadnák és támogatnák, esetleg hozzájárulásaikkal érlelnék.

Keletéri.

Pályázat.

A székelyszentkirályi rk. kántortanítói állásra pályázat hirdették. Jövedelme: 100 kal. ösz., 100 kal. tavaszkepe, 40 terü kemény tűzifa, 100 kor. ospora, szt. misealapítványokból 20 kor. a rendes stóla, 2 hold szántó és kaszáló, kertiletmény a közbirtokosság pénztárából: 800 koronának kamatja, államsegély 428 kor. és megfelelő korpótlék. Kötelessége: a rábizandó mindennapi és ismétlő iskolások tanítása, a faiskola kezelése, és mindennemű kántori teendők végzése. Pályázati határidő november 22. mely napon — esetleg a közbeeső vasárnapokon a pályázók próbára megjelenni kötelesek.

A megválasztandó kántor 240—300 kor. melékjövödelmre számíthat.

Tamás István,
plébános isk.-széki elnök.

Torján (Háromszék megye) a róm. kath. kántori állás lemondás folytán megüresedvén, arra pályázatot hirdetek.

Jövedelem: 1) Mintegy 150 kalangyarozs és ugyanannyi zab-kepe. 2) Oszporából 300 kor. 3) 40 szekér fa, a 1 kor. 60 fillér. 4) Stólából mintegy 120 kor. 5) Szentmise alapítványok után 26 kor. 6) Van továbbá 6 hold és 1428 □-öl jólkezel szántó, 1 hold 1030 □-öl kaszáló és 17 hold erdő haszonélvezet üzemterv szerint. 7) Három szobából álló kényelmes lakás, nyári konyha s kamarával és gazdasági épületekkel; 400 □-öl kerttel.

Ezen jövedelemből azonban köteles évenként 100 koronát a sekrestyési teendők végzéséért az egyház pénztárába visszafizetni s akadályoztatása esetén saját költségén helyettesítésről gondoskodni.

Kötelessége: A kántori teendők végzése a templomban és a különböző szertartásoknál a plébános utmutatása szerint, a szentolvasónak előimádkozása vasár- és ünnepnapokon, az ifjusági egyesület és énekkar vezetése, valamint az állami iskolába járó róm. kath. növendékek részére az egyházi énekek tanítása. Csakis kántori képesítéssel bírók pályázhatnak. Nyugdíj igénye az egyházmegyei kántori nyugdíjalapnál biztosítható. Személyes próba ajánlatos. A folyamodásokat folyó év nov. hó 15-ig várom.

Torja, 1908. okt. 30.

Balázs Ferenc,
plébános.

A mosás akár a tánc,
Fáradtságba nem kerül,
Schicht szappant ha használz,
Még szived is örül.

Schicht szarvasszappana
csodálatos, hathatós tisztítóerejét saját szerű előállításának és a legjobb nyersanyagok leg gondosabb kiválasztásának köszöni.

Schicht szarvasszappana
kiméli a kezeket és a fehéreműt! Megtakarít fáradtságot és veszélyeséget kiméli emel fogva az egészséget! Megtakarít pénzt, időt és munkát! Tisztasága 30.000 koronával szavatoltatik.

Alapítottatott 1840-ben.
1890-ben állami ezüst-
éremmel kitüntetve. ::

Höngig Frigyes

cs. és kir. szabadalmazott
haranggyár, ARAD,
Rákóczy-utca 11—28.

Ajánlja a hangoknak elő-
revaló meghatározásával

saját találmányú cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel igen tetemes súly és armegtakarítás éretik el, p. u. egy ilyen szabadalmazott 260 kílg. súlyu harang hangja egy más régiebb szerkezetű 460 kílg. harang hangjával egyenlő.

A legújabb ingó rendszerű forgatható vasharang felszerelést, melyek a tornyot nem rázkódtatják, járásuk oly könnyű, hogy egy gyermek is több harangot húzhat egyszerre.

Régi harangoknak ilyen forgatható könnyen húzható vasszerelésre való átalakítását. — repedt harangoknak újraváló öntését vagy esekely felülfizetés mellett való becszerelését.

Tüzmentes és szilárd vasharang-árványokat.

Több évi szavatolás. Kedvező fizetési feltételek.
Képes árlapot és költségvetést díjmentesen küld.

Papp György könyvnyomdája Gyulafehérvárt.

Legujabb könyvnyomda Alsófehérvármegyében.

Szállítója és nyomtatója:

a Nagyméltóságú és főtisztelendő erdélyi püspöki hivatalnak, a gyulafehérvári ev. ref. esperesi hivatalnak, az Erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulatnak, a Gyulafehérvári róm. kath. főgimnáziumnak, a Gyulafehérvári kir. törvénytársaságnak és kir. ügyészségnek, Gyulafehérvár sz. kir. város tanácsának, a Gyulafehérvári takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári népbank részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári „Julia” takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári püspöki elemi és polgári leányiskolának, a Gyulafehérvári állami elemi és Gyulafehérvári iparos és kereskedő tanoncziskolának, a Gyulafehérvári kir. közjegyzői hivatalnak, az összes ügyvédi irodáknak, a gyulafehérvári és vidéki nagyobb kereskedő cégeknek, a Gyulafehérvári „Johanna” gőzmalomnak, a Zalatnai állami kőfaragó és kőcsiszoló ipari szakiskolának, a Zalatnai takarékpénztár részvénytársaságnak stb. és az erdélyrészi róm. kath. lelkészi hivatalok egy nagyobb részének.

♣♣♣♣♣♣ **Állandó kiadványai:** ♣♣♣♣♣♣

KÖZMŰVELŐDÉS

Politikai, társadalmi, rk. vallásirodalmi és szép-
 * * * * * irodalmi beti közlöny. * * * * *
 Az erd. róm. kath. Irodalmi Társulat
 tulajdonában.
 XXX-ik évfolyam.

Gyulafehérvári Hírlap

Politikai, társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági
 * * * * * hetilap. * * * * *
 Saját tulajdonában.
 XXVI. évfolyam.

Erdélyi Oltáregyes. Lap

Az oltáregyesületek hivatalos közlönye. V. évfolyam.
 Megjelenik füzet alakban havonként egy-
 szer két nyomtatott iv terjedelemben.
 Előfizetési ára egész évre 2 korona.

E nyomdában jelentek meg továbbá és kaphatók a következő művek:

PÜSPÖKMEGYEI ZSINAT.

Írta: Forster János, szentszéki tanácsos.

Háromszáztizenkét sűrűn nyomtatott oldalon tájékoztat ezen, az olvasó külön észrevételeinek feljegyzésére szolgáló margóval ellátott vasokos füzet a megyei zsinat megtartásának módjáról és szükséges előkészületeiről, az erdélyi speciális viszonyok tekintetbe vételével, a következő tartalom-jegyzék szerinti sorrendben: Előszó. — A zsinatról általában. — Megyei zsinat Erdélyben 1822-ik évben. — A kolozsvári 1848. évi zsinat. (?) — A megyei zsinat előkészítése, — összehívása, — helye és ideje, — tagjai, — hatásköre, — tisztviselői. — A zsinati ügymenet leírása. — A zsinat tárgyalási anyagáról. — A hitgazságok hirdetése. — A prédikálás, hitoktatás. — A szentségek. — A keresztség. — A bérmlás. — Az Eucharistia. — A bűnbánat. — Az utolsó kenet. — Az egyházi rend. — A házasság. — A papság tökéletes élete. — A testületi tisztesség. — A pap háztája. — Testületi szellem. — A zsinat egyéb teendői. — A szerzetesek ügye. — A hívő nép erkölcsi nevelése. — A hivatalos ügykezelés. — Az egyházi biráskodás. — Zárószó.

A füzet ára 2 korona. Bérmentes küldéssel 2 kor. 20 fillér.

Intenciók könyv.

(Liber intentionum.)

A szentmisék naponkénti folytatólagos végzésének kimutatására szolgáló rovatos könyv akár egyes áldozároknak, **ad personam**, akár nagyobb egyházak vagy szerzetesestületek sekrestyeigazgatói számára.

- Ára 1 kor. 60 fillér, portómentes küldéssel 2 korona. -

Az élet értéke és jelentősége.

Bilczewski József leMBERGI püspök körlevele a középiskolai tanulókhöz. Ford. Szporni János, főgimn. tanár.
 Ára 20 fillér.

A gyermekek házi neveléséről.

Írta: Bálinth György. Ára 10 fillér.

Papi nyugdíj könyvecske. Ára 20 fillér.

Lelkészi hivatali nyomtatványok, püspöki, esperesi, lelkészi címmel nyomtatott levélpapírok, levélborítékok stb. stb. nagyraktára.